

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۲/۰۵/۰۷

لیکوال: سراج الحق ببرک زی خدران

د روسیې اټومي برید او د دریمې نړیوالې جگړې گواښ

د اوکرایین جگړې لاملونه او مخنیوي:
 په اروپا کې د سولې او امنیت په اړه د لویدیځوالو سیاستوالو اندېښنې په داسې حال کې مخ په زیاتیدو دي، چې روسیه په اوکرایین کې تر بل هر وخت د خپل ټول وسله وال ځواک سره ناټو هیوادونو ته د اټومي برید مستقیم گواښونه کوي. په روسیې رسنیو کې د پوښتنې د بهرنیو چارو وزیر خبرې داسې تفسیر کيږي چې مور په دې نه ویاړو، که ارتیا وي، مور به یې وکارو، مور غواړو هر څوک په دې پوه شي. ظاهرأ داسې برېښي چې د پوښتنې دا جگړه د اوکرایین د کرکیچ په اړه ده، خو په نهایت کې دا جگړه د اروپا بیا نوي منظمو او تنظیمولو لپاره ده، که لږ نوره ژور دقیق فکر وشي، دا جگړه د نوي نړیوال نظم لپاره پیل شوي ده. له دې امله د دویمې نړیوالې جگړې ورسته د اوکرایین جگړه تر ټولو لوی گواښ گڼل کيږي. اوکرایین د ناټو غړی هیواد نه دی. دغه هیواد تر اوسه په دې ویجاړونکي خونړی جگړه کې د روسانو په وړاندې یوازې ولاړ دی.

د 1990 لسیزې په لومړیو کې نړی د سړې جگړې پای اعلان وکړ. خو وسمهال یو ځل بیا هغه دواړه ختیځ او لویدیځ بلاکونه د خپلو اټومي وسلو سره یو بل ته مخامخ ولاړ دي. ایا په ریښتیا د دې وخت راغلي، څو بیا خلک د هستوي وسلو ضد خرنديخوني یا ځمکتلونو جوړولو په اړه فکر وکړي. د سړې جگړې پر مهال یوازې دې مفکورې خلک وپروړل، چې لویدیځ او ختیځ کولي شي، د سړې تپې په ټپنگولو سره یو بل له منځه وړلي شي.

وسمهال د دریمې نړیوالې جگړې وپه تر یوې محضې کچې پورې په ریښتیني مانا سره شتون لري، خو په حقیقت کې دریمه نړیواله جگړه لا د مخ پیل شوي ده. د اوکرایین خونړی جگړه د دویمې نړیوالې جگړې ورسته تر ټولو

ستره خونړی جگړه ده. پر اوکرایین باندې د پوښتنې یرغلزې جگړې ورځ د اروپا لپاره تر ټولو توره او بدترینه ورځ گڼل کيږي. پر اوکرایین باندې د پوښتنې برید د جرمني په گډون پر ټولو اروپایي هیوادونو باندې ناوړه اغېزه کړي ده. پوښتنې د ټولې لویدیځې اروپا د ارزښتونو سیستم په وړاندې د تباهی جگړه پر مخ بیایي. له همدې امله سویډن، فنلینډ، اېرلینډ او ان د سویس په څېر هیوادونه د ناټو ټلوالې غړیتوب منلو ته مجبور شوي دي. دغه هیوادونه تر اوسه په هېڅ کوم پوځي تړون کې غړیتوب نه لري، خو په اوکرایین باندې د روسیې برید راهېسې د دوی ناپېلتوب تر پوښتنې لاندې راغلي.

همداسو سویډن او فنلینډ په زرگونو زغرولي درني وسلې روسیې ته ورڅیرمه په پوله کې ځای پر ځای کړي دي. فنلینډ او روسیه 1300 کیلو متره گډه پوله لري. په 1917 کال کې فنلینډ د تزاري روسی امپراتورۍ څخه خپله خپلواکي ترلاسه کړي، دغه گاونډی هیواد د پوښتنې جگړې تر مستقیم گواښ لاندې دی. په هلنسکي کې د فنلینډ دفاع وزارت ویاند وویل، چې روسیې چورلکي څلور پېنځه کیلو متر د دوی هوايي حریم ته ورننوتلي دي.

د Insa for Bams په نامه انیسټیټوت د یوې ټولپوښتنې او سروې له مخې لیکي: په جرمني کې ۷۳ سلنه جرمنیان د درېمې نړیوالې جگړې اندېښنه لري. د اوکرایین جگړه کیدای شي، په دریمه نړیواله جگړه واړي. ۲۱ سلنه جرمنیان بیا دا اندېښنه نه لري. ۷۸ سلنه په دې باور دي، چې پوښتنې به اټومي وسلې وکاروي. ۱۴ سلنه جرمنیان بیا دا اندېښنه نه لري.

وسمهال جرمني کې د جگړې سخته ویره خپره شوي ده. جرمني غواړي د درنو وسلو په لیریدلو سره سوله په اوکرایین کې ټینګه کړي. په ختیځه اروپا کې جگړه لویدیځه اروپا له جدي امنیتي او اقتصادي گواښونو سره مخامخ کړي ده.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پاڼوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولی

په جرمني کې د اوکرایین سفیر اندري ميلنک د جرمني حکومت ته خبرداری ورکړي ، په اوکرایین کې د روسې بريا به تر ټولو بدترينه عواقب او پایلې جرمني هیواد ته ولري.

د دریمې نړیوالې جگړې د گواښ خبرداری د روسې د بهرنیو چارو وزیر سرگي لاوروف هم ورکړی دی. د روسې بهرنیو چارو وزیر په ښکار توگه خبرداری ورکړي، چې که ناتو په ریښتیني توگه د ډیفکتو نیابتی جگړې له لارې د روسې په وړاندې جگړې ته لار شي او اوکرایین ته وسلې ورکړي، بیا سړی په جگړه کې هغه څه کوي، کوم چې سړی باید وکړي. روسي بهرنیو چارو وزیر وویل: ، د دریمې نړیوالې جگړې گواښ جدي او ریښتیني ، د هغه ويلي، چې دې گواښ ته باید په کمه سترگه ونه گڼل شي. د اوکرایین جگړه په نړیواله جگړه بدلیدای شي. دې نړیوالې جگړې ته به ټول دولتونه وروښوړي او وروښوړي. سرگي لاوروف ښه پوهیږي، چې دا هغه څه دي، چې د کرکیچ ټول اړخونه یې مخنیوي غواړي. لوېدیځو دولتونو روسې پر وړاندې جگړې لپاره اوکراییني ځواکونه تر غاښو پر وسلو سمبال کړي. له دې امله د روسې ولسمشر اوکراییني ځواکونو ته د وسلو لیرد د دریدو غوښتنې کوي او وایي: اوکرایین ته د ناتو لیردونکي وسلې به د دوی لپاره مشروع پوځي موخي وگڼل شي او برید به پرې وکړي او په کلکه خبرداری ورکوي، چې اوکرایین ته دې پوځي مرستې نه استول کيږي.

په داسې حال کې د امریکا ولسمشر بايډن پوښتنې ته د یرغل له امله د سزا ورکولو گواښ کړي دی. اروپایي ټولنه پوښتنې ته گواښ کړي، چې پر اوکرایین د یرغل ستره بیه به پرې کړي او ورسره د نورو اقتصادي بندیزونو لگولو اعلان هم کړي دی. روسي جنرالان یې په جنګي جرمونو تورن کړي دي.

پوښتنه دا ده، چې د جگړه مار بي باکه پوښتنې اتومي برید گواښ څومره واقعي دی، ایا د کرملین مشران په ریښتیا سره د جگړې گټلو لپاره هر څه ته چمتو شوي دي؟

په اوکرایین کې د پوښتنې په جگړه کې د گرځنده یا موبایل اتومي وسلو کارولو احتمال شته. روسیه له دوو میاشتنو راهیسې له اوکرایین سره په سخته جگړه کې بوخته ده. په اروپا کې د دې خونړۍ جگړې پای نه تر سترگو کيږي. داسې بریښي چې روسیه د خپلې جگړې په لسمه اوونۍ کې په ختیځ اوکرایین کې د یوې نوي پوځي کرکیچ سره مخامخ شوی ده. روسي یرغلګرو ځواکونو زیات پرمختګ کړي دی، خو د پاموړ پرمختګونو په تر لاسه کولو کې پاتې راغلي دي. د اوکرایین وسله والې شخړې د هوارولو هڅې د ډیپلوماتیکو لارو چارو او د خبرو اترو شالید له پامه غورځولي شوي دي. لنډه دا چې ټولې ډیپلوماتیکې هڅې ناکامې شوی دي.

وسمهال په اروپا کې د اروپایي سیاستوالو له خوا د روسانو په وړاندې د درنو وسلو له لپارې د اوکرایین شخړې د حلولو لپاره د وسلو په ژبه خبرې پیل کړي دي.

اوکرایین ورو ورو د روسې لپاره په دویم افغانستان بدلېږي. کله چې پخوانی شوروي اتحاد یرغلګرو ځواکونو افغانستان اشغال کړ، روسان لس کاله ورسته په یوه بیساري شرمونکي ماته کې له افغانستانه ووتل. امریکایي او د اروپایي ټولني سیاستوال د اوکرایین په جگړه کې بیرته نه کوي، دوی ورو ورو هڅه کوي، څو په اوکرایین کې د افغانستان په څېر یوه بله ورته سناریو روسانو ته چمتو او تکرار کړي. که د اوکرایین جگړه پېنځه کاله دوام وکړي، د روسې اقتصاد به له بشپړ سقوط سره مخامخ شي.

د بالټیک سمندرګی په غاړه کې په کالینینګراډ کې روسي ځواکونه د اتومي برید د اندولو لپاره پوځي تمرینات پیل کړي دي. له دې سره د اوکرایین په جگړه کې د اتومي جگړې په اړه اندېښنې مخ په زیاتیدو دي. د ماسکو مشرانو په وینا، دوی د بالستیکي توغندیو سیستم ،، الکترونیکی ستاېت،، یوه ازموینه تر سره کړي، د روسانو دغه اتومي تمرینات باید د یوې مخامخ اتومي جگړې سیګنال په توګه وانگیرل شي.

د ماسکو خبرې سر چينو په حواله؛ د اوکرایین جگړې پر مهال په کالینینګراډ کې روسي ځواکونو د اتومي توان درلودونکو توغندیو سره تمرینات پیل کړي دي. د روسې دفاع وزارت تائید کړي، چې د دې تمریناتو په یوه برخه کې شاوخوا د سلګونو روسي سرتیرو د اتومي وسلو سره د گرځنده اسکنډر ډوله بالیستیکي توغندیو سیستم ،، الکترونیکی ستاېت ،، په نامه پوځي مانورونه ترسره شوي دي.

کالینینګراډ د بالټیک سمندرګی په غاړه کې د روسې یوه سیمه ده، چې د اروپایي ټولني او د ناتو دوو غړو هیوادونو پولنډ او لیتوانیا ترمنځ پرته سیمه ده. له همدې امله دلته نه د دې اتومي تمریناتو ځای او نه د دې تمریناتو وخت د یو تصادف له مخې غوره کړل شوي دي. په اوکرایین کې د جگړې په پیل کې ولسمشر ولادیمیر پوټین د روسې اتومي وسلو کارولو ته چمتووالی ښودلی دی. د روان کال د فبرورۍ میاشتې په وروستیو کې روسې خپل اتومي ځواکونو ته د تیارسی امر ورکړي دی.

اوکرایین به له جرمني څخه تر پنځوسو ډېر ،، گپیارټ،، ډوله د الوتکو ضد ټانکونه چې په نړۍ کې تر ټولو پرمختللي او مجهز ټانکونو څخه گڼل کيږي، تر لاسه کړي. دغه ټانکونه د هوايي او ځمکنی پوځي موخو د ویشتنو لپاره خښت ډېر مؤثر کارول کيږي. همدارنګه د هویڅخه ټانکونه او د نړۍ تر ټولو مدرن پرمختللي توپخانې سیستم یا د درنو زغړولو وسلو سیستم ورکوي.

جرمني له اوکرایین سره د نورو درنو وسلو، پوځي مهماتو، پوځي تجهیزاتو او نغدي پیسو ورکولو کې غوښنه مرستې کوي. د جرمني سیاستوالو استدلال کوي، چې د روسې دغه برید زموږ پر آزادۍ، دیموکراسۍ او زموږ پر ټولو ارزښتونو باندې برید دی. له همد امله جرمني د اوکرایین ملاتړ لپاره د جګړې سیمې ته درني مېرني وسلې لیږي. دغه مهمه پرېکړه د جرمني په ولسي جرګه یا بوندسټاک کې ان د زرغون گوند لخوا هم تصویب شوه. د جرمني زرغون گوند یوازینی گوند دی، چې د جرمني د سولې غورځنګ څخه راپورته شوي گوند دي. دغه گوند په سوله ییزې ایډیالوجۍ باندې کلک باور لري. د جګړې له ویرې دغه سوله پال گوند د جګړې پلوي ګرځیدلي دي. پخوا د جګړې تگلاره دوی ته هیڅکله د منلو وړ نه وه.

د جرمني چانسلر او د سوسیال ډموکرات گوند مشر اولاف شولخ نوی دریځ خپل کړي، هغه وایي، د هر ډول سوله ییزې تگلارې او هڅو ملاتړ کوي او درنښت ورته کوي، خو موږ اوکرایینانو ته دا نه شو ویلي، چې تاسو پرته له وسلې د روسانو دیرغل پر وړاندې د ځان څخه دفاع وکړئ. جرمني اوکرایین ته د درنو وسلو په لېږلو پیل کړي دی. په ورته وخت کې روسیه هڅه کوي، هغه سیمې چې نیولي دي، له اقتصادي او اداري پلوه په خپل واک کې لري، له روسیې سره د یو ځای کولو لپاره چمتووالی نیسي. په داسې حال کې چې د متحده ایالات د اوکرایین لپاره په پراخه کچه د نوي پوځي مرستو تصویبولو او چمتو کولو کې بوخته ده. د امریکا متحده ایالات حکومت په سنا کې د اوکرایین لپاره د بیسارو سترو پوځي مرستو چمتو کولو باندې کار کوي. اروپایي ټولنه د روسې د تیلو او گازو بندولو لپاره ځان چمتو کوي. د جرمني اقتصاد د روسې په تیلو او گازو باندې تکیه لري. بریتانیا اوکرایین ته د لرې واټن ویشتونکو وسلو پر ورکولو بحثونه کوي.

د جرمن سیاستوالو او د اقتصاد وزیر د خپل هیواد په مجبوریتونو او کمزورتیاو باندې ډېر ښه پوهیږي او د خلاصون لپاره په نورو لارو چارو باندې لاس پورې کړي دی.

همدارنګه اروپایي ټولنه د روسې د تیلو او گازو د بندولو لپاره ځان چمتو کوي. پوټین اوس هڅه کوي، څو د اوکرایین نیولي شوي سیمې له اقتصادي او اداري پلوه له روسې سره مدغمې کړي. د نیویارک ټاېمیز په حواله، د امریکا استخباراتي مامورین د روسې پر جنرالانو باندې په هدفي بریدونو کې او د روسي کښتۍ په ډوبولو کې د اوکراییني ځواکونو سره استخباراتي مرستې کړي دي.

د اوکرایین جګړې لاملونه څه دي، ایا دې جګړې مخنیوي کېدای شو؟

اوکرایین د سړې جګړې پر مهال د ګټونکو او بایلونکو ترمنځ د جیو پوليټیکي لوبې یو توپ رول لوبولو. همدارنګه د دریو لسیزو راهیسې د ختیځ او لویدیځ ترمنځ د حایلي سیمې په توګه د ناټو تر اغیز لاندې وه. پوټین په خپله روسیې نړۍ او تفکر کې د جګړې له لارې غواړي، په اروپا کې د خپل نفوذ ساحه پراخه کړي او خپلې پولې اروپا ته وروغځوي. همدا ډول ناټو د لویدیځې اروپا په پولو کې تم کړي. پوټین غواړي اوکرایین د روسې او ناټو ترمنځ یوه حایل سیمه پاتې شي. پوټین غواړي، په کیف کې خپل لاسپوڅی رژیم نسب کړي. د پوټین لپاره اوکرایین په تاریخي توګه د روسیې هیواد یوه برخه ده.

لویدیځ کولی شول د اوکرایین په وړاندې د روسې یرغلیزې جګړې مخه نیولي وای. لویدیځ د روسیې په یرغلیزه جګړه کې پوره خپله ملامتیا لري. جګړې هیڅکله ناګرېزه یا اجتناب ناپذیره نه دي، خو جګړې د غلطو یا ناسمو پریکړو پایلې ده. د روسې سره د ناټو ناسته او خبرو اترو له لارې د اوکرایین جګړې مخه نیول کېدای شوه. اوکرایین باید د دواړو خواوو ختیځ او لویدیځ ترمنځ باید د یو پل حیثیت غوره کړي وای. خو که ټولو اړخونو د اوکرایین د ژوندی پاتې کېدو، د سوکالی هیلې او د سولې اراده درلودای. د جګړې ټول اړخونه باید د اوکرایین هیواد ته د ختیځ او لویدیځ ترمنځ د یو پل په توګه قایل شوي وای. له دې لارې په اوکرایین کې د جګړې مخه نیول کېدای شوه، که چېرې لویدیځوالو د اوکرایین د بې طرفي په اړه مخکې له مخکې سم غور او فکر کړي وای. لویدیځوالو سیاستوالو هیڅکله د اوکرایین ناپېلتوب ته پام نه دی کړي او دا موضوع دوی هېڅکله نه ده مطرح کړي. دوی هیڅکله د یو ناپېلي اوکرایین وړاندې نه دی وړاندې کړی. تر کومه ځایه چې موږ پوهیږو، لویدیځوالو په دې اړه له هېچا سره خبرې اترې هم نه دي کړي. موږ پوهیږو، چې اوکرایین د روسې د ملي ګټو لپاره حیاتي ارزښت لري. اروپایانو باید دا وړاندې کړي وای، چې اوکرایین باید یو ناپېلي هیواد پاتې شي او د هیڅ یوه پوځي ایتلاف غړی دې نه ګرځي، څو د روسې په وړاندې ونه کارول شي. سړی نه پوهیږي، په دې اسانه خبره باندې اروپایان څنګه نه پوهیدل، که دوی نه غوښتل چې پوهیږي. داسې مالومیږي، چې لویدیځوالو ته د جګړې د مخنیوي لپاره د ډیپلوماتیک حل لارې بیه او لګښت، د جګړې د لګښته په پرتله ډیر لور وه. اوس د اوکرایین او اروپا برخلیک د جګړې په ډګر کې ټاکل کېږي.

پوټین یو امپریال فرصت غوښتونکی یا د اپورتونیست امپراتور، او توکرات شخصیت دی. د روسې سیاسي مشرتابه او پوځي مشران لا تر اوسه د اروپا د امنیتي سیستم په اړه د نولسمې پیړۍ په فکرونو کې ډوب دي. روسان فکر کوي، چې یو لوی ځواک باید شتون ولري، څو د اروپایي وچې امنیت تامین او اداره کړي. لکه څنګه چې د ناپیلون د جګړو ورسته داسې یو صورتحال وه. پوټین څو ځله ویلي، که روس پاتې نه وي، نو نوري نړۍ ته څه اړتیا ده. دا په دې مانا ده، چې که چا له روسیې سره د دوی د تمې خلاف چلند وکړي، هرڅه به تباه شي. پوټین ویلي: که هر چا له بهره په دې موضوع کې لاسوهنه وکړه، هغه دې پوهه شي، چې په تاریخ کې به له بیساري عواقبو سره مخامخ

شي. که څوک پر روسیې د ولکې کولو هڅه وکړي، مور د ځواب ورکولو قانوني حق لرو. پوتېن له ناتو څه غواړي، روسیه له شاوخوا دوو میاشتو راهیسې له لویدیځه د ناتو نه پراخولو او د اوکراین په اړه د امنیتي گرانتي یا ضمانتونه غواړي. روسیه په اروپا کې د داسې یو سیستم پلي کولو لپاره هڅې کوي. کوم دولتونه چې لوی قدرتونه نه دي، دغه واره دولتونه باید د ځواکمنو دولتونو پریکړو ته غاړه کېږدي. روسیې د دې غوښتنه هم کوي، چې متحده ایالات دي د ختیځې اروپا څخه د ناتو ټول وسله وال ځواکونه وباسي. امریکایان د روسانو دا غوښتنه د اصولو له مخې نه مني. ایا پوتېن به له ناتو هیوادونو سره په اروپا کې د اتومي جگړې دغړې ووهي. د روسیې وسله وال پوځ په هغه حالت کې نه دی، چې پوتېن تمه لري. له دې امله ښايي پوتېن جگړې ته زړه ښه نه کړي.

روسان د اوکراین جگړې تر شا د اوکرایینیانو جگړه ییز سخت مقاومت کې د امریکا او لویدیځ لاس ویني. دوی فکر کوي د روسیې کمزوري کولو اراده لري. په عین وخت کې د اروپایانو اړخ داسې انگیري، چې روسیه یوازې د اوکراین کمزوري کولو اراده نه لري، روسان تر دې لا نوره څه غواړي. روسان د لویدیځ د ارزښتونو بنسټیز نظم ماتول او په ټوله سیمه کې خپل نفوذ پراخول غواړي. که پوتېن اوس تسلیم شي، هغه به خپل حیثیت له لاسه ورکړي. پوتېن یو ستر سیاسي لید لوري او تاریخي ماموریت په سر کې لري، هغه په دې باور دی، چې دا ماموریت باید پوره ترسره کړي او غواړي د روسیې د تاریخ په کتابونو کې نوم ولیکل شي. هغه غواړي، چې روسیه لږ تر لږه له پوځي پلوه د یو ستر زبرځواک په توګه بیا راژوندی کړي.

پوتېن دا ده، چې پوتېن او د روسیې مشرتابه د خپلو گواښونو سره څه کول غواړي، هغه کولي شي د خپلو گواښونو څخه په شا شي او ټول گواښونه بیرته واخلي او د تاوتریخوالي کچه بیرته له منځه یوسي، خو دا به په راتلونکي کې د هیواد په داخلي او خارجي سیاست د پوتېن حیثیت او اعتبار له لاسه ورکولو مانا ولري. په راتلونکي به د روسیې هر ډول گواښونو ته په سپک نظر کتل کیږي او جدي به نه انگیرل کیږي.

څنګه سړی کولي شي، پوتېن د خبرو اترو مېز ته راولي، پرته له دې چې د دواړو خواوو حیثیت ته زیان ورسېږي. د دې کرکېچ ختمولو لومړی سناریو دا ده، چې روسیه په خورا شدت او وحشت سره جگړه ګټي. دویمه سناریو دا ده، چې په روسیه کې یوه پوځي کودتاه وشي، څو نوي رژیم خپل ټول سرتیري وباسي.

وسمهال د دې احتمال شته، چې پوتېن په خپل ټول پوځي ځواک سره د دې هڅه وکړي، څو د می میاشتي تر نهمې نېټې پورې په اوکراین کې پوځي بری ترلاسه کړي. څو خپله بریا د نازي جرمني پر وړاندې د بریا د ورځې په مناسبت ولمانځي. بل لوري ته د اوکراین ولسمشر ولادیمیر زیلینسکي د جرمني له چانسلر اولاف شولخ څخه غوښتي، څو یو وو زور ګام وو واخلي، نوموړي دې د می په نهمه نېټه له کیف ښار څخه لیدنه وکړي، په دغه ورځ روسیه په دویمه نړیواله جگړه کې د پخوانی شوروي اتحاد د بریا یادونه کوي او لمانځي.

پای